

Utredning

Underlag inför revidering av färd- och riksfärdtjänstreglemente

Datum 2024-02-29	Diarienummer KTN2024/69	Utformad av färdtjänstenheten

Innehåll

1	Inledning	3
2	Förenklad utredning	3
3	Medresenär.....	5
4	Avbeställning färdtjänst- och riksfärdtjänst	6
5	Trappklättrare	8
6	Arbets- och utbildningsresor	10
7	Egenavgifter.....	11
8	Resekort	12

1 Inledning

Färdtjänst regleras genom lag om färdtjänst (1997:736). Färdtjänstlagen innehåller de grundkrav som måste uppfyllas för att färdtjänsten ska motsvara lagens krav.

Utöver de generella föreskrifterna och villkoren kan den enskilde individens färdtjänstillstånd kompletteras med individuella föreskrifter och villkor. Individuella föreskrifter och villkor gäller endast för den enskilde tillståndshavaren efter individuell prövning.

Varken de generella eller individuella bestämmelserna får inskränka lagstiftningen men de kan däremot vara mer generösa än vad lagen kräver.

Färdtjänst är en del av Dalarnas gemensamma kollektivtrafiksystem. Kollektivtrafiken i länet förändras löpande, vilket innebär ökad samordning och integration av linje- och servicetrafik, vilket kan påverka färdtjänstens utformning och rätten att resa i färdtjänst.

Nuvarande reglemente innehåller några punkter som skapar problem för verksamheten och några punkter som behöver förtydligas. Utredningen syftar till att ge underlag inför en revidering. I utredningen lyfts förslag till förändringar gällande trappklättrare, resekort, arbets- och utbildningsresor, föreskrifter och villkor, egen avgifter och förenklat förfarande. Övriga förändringar av mindre karaktär finns i dokumentet "Revidering av reglemente".

Statistik

Som reglementet är utformat idag kostade färdtjänsten totalt 30 654 341 kronor år 2022. Inomkommunala resor har gjorts till en kostnad av 15 552 859 kronor och färdtjänst utanför den egna kommunen har gjorts till en kostnad av 15 101 482 kronor.

2 Förenklad utredning

I nuvarande reglemente står följande på sida 4;

Personer som fyllt 85 år omfattas av förenklad handläggning. Sökanden ska i en skriftlig ansökan uppge hälsotillstånd eller funktionsnedsättning som medför svårigheter att förflytta sig eller använda sig av allmänna kommunikationer, samt att nedsatt eller avsaknad av förmågan till detta är varaktig. Är kriterierna uppfyllda görs ingen vidare prövning av handläggare, utan tillstånd till färdtjänst medges. Färdtjänstillstånd för personer över 85 år inkluderar särskild service och ledsagning, om detta sökts, och gäller tillsvidare.

Behov av förändring

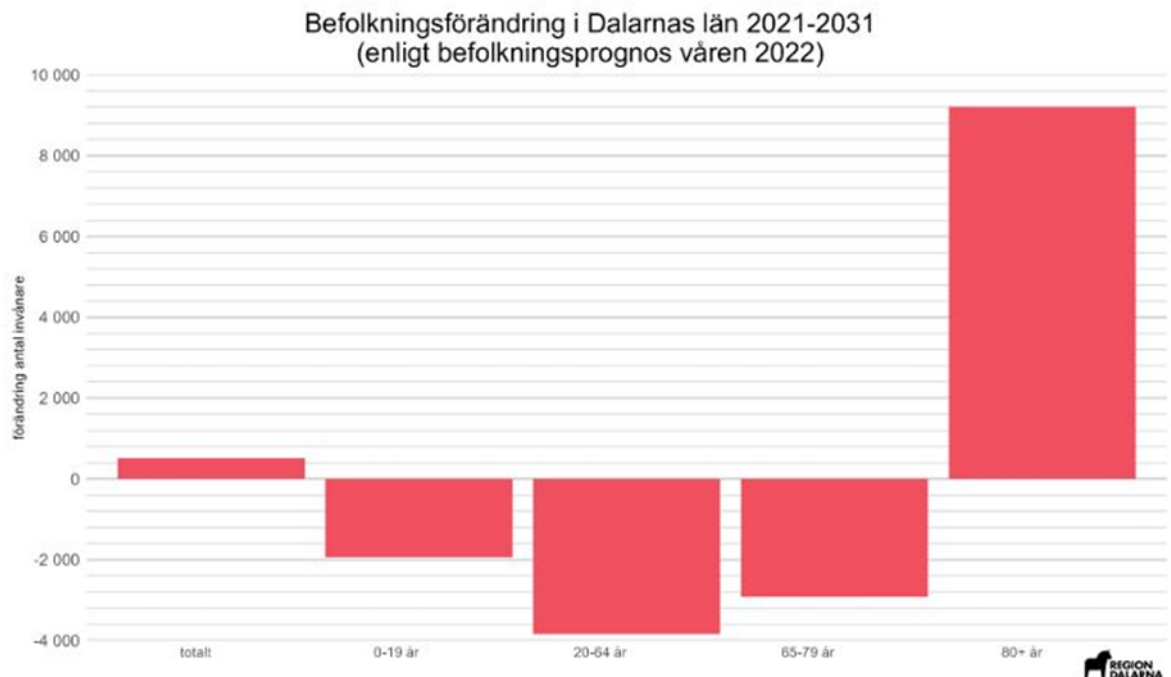
Vi kan se att en stor andel av personerna som ingår i det förenklade förfarandet inte uppfyller lagens krav för att vara berättigad ledsagare i

färdtjänsten, men som i dagsläget beviljas ledsagare om personen ansökt om det. Skälen sökanden uppger i ansökan för ledsagare kan vara att man vill ha någon med sig på läkarbesök, hjälp vid inhandling av varor eller sällskap. Det vill säga att hjälpbehovet föreligger vid resmålet och inte under själva resan med färdtjänst.

Detta innebär extra omkostnader genom att en person åker med utan kostnad. En resenär har möjlighet att ha med sig en medresenär under resan, som betalar enligt taxa.

Av Region Dalarnas årsredovisning för 2022 framkommer i befolkningsprognosen att den största ökningen förväntas ske i gruppen 80+. Vi kan framledes därför förvänta oss ytterligare omkostnader om man väljer att behålla nuvarande skrivelse där även ledsagare ingår i tillståndet, då denna grupp av färdtjänstresenärer troligtvis kommer att öka i antal.

Att utreda en ansökan om ledsagning tar inte så pass mycket tid i anspråk att vi tror att det skulle påverka väntetiden nämnvärt.

*Bild tagen från Region Dalarnas årsredovisning 2022 (Dnr: RS 2022/1715).
Av den framkommer att största ökningen, drygt 9 000 personer, förväntas
ske i gruppen äldre pensionärer (80+ år).*

Färdtjänstenheten föreslår följande ändring:

Från det kalenderår sökanden fyller 85 år, sker prövning av rätt till färdtjänst med förenklad handläggning. Sökanden ska i en skriftlig ansökan uppge hälsotillstånd eller funktionsnedsättning som medför svårigheter att förflytta sig eller använda sig av allmänna kommunikationer, samt att funktionshindret ska vara varaktigt. Är kriterierna uppfyllda görs ingen vidare prövning av handläggare, utan tillstånd till färdtjänst medges. Färdtjänstillstånd för personer över 85 år kan inkludera särskild service om detta sökts, och gäller tillsvidare.

Om förslaget inte antas föreslås följande förtydligande:

Från det kalenderår sökanden fyller 85 år, sker prövning av rätt till färdtjänst med förenklad handläggning. Sökanden ska i en skriftlig ansökan uppge hälsotillstånd eller funktionsnedsättning som medför svårigheter att förflytta sig eller använda sig av allmänna kommunikationer, samt att funktionshindret ska vara varaktigt. Är kriterierna uppfyllda görs ingen vidare prövning av handläggare, utan tillstånd till färdtjänst medges. Färdtjänstillstånd för personer över 85 år kan inkludera särskild service och ledsagning om detta sökts, och gäller tillsvidare.

3 Medresenär

I nuvarande reglemente står följande på sida 7;

Färdtjänstberättigad har rätt att ta med en person, så kallad medresenär, som inte är ledsagare på resan. Om särskilda skäl föreligger kan dispens medges för att ta med sig maximalt 3 egna barn under 16 år som medresenärer.

Färdtjänstberättigad, eventuell ledsagare samt antalet medresenärer får sammantaget uppta maximalt fyra platser i fordonet.

Färdtjänstresenär med egna barn under 16 år har rätt att göra ett kortare stopp på maximalt två minuter för att släppa av eller hämta upp barnet. Stoppet får inte påverka samplaneringen av färdtjänstresan.

Medresenärer över 16 år måste stiga på och av på samma plats som den färdtjänstberättigade. Medresenär får medföra normalt handbagage. Medresenär får inte begära service av förare.

Behov av förändring

I nuvarande reglemente står det skrivet "Färdtjänstberättigad har rätt att ta

med en person, så kallad medresenär, som inte är ledsagare på resan [...] Färdtjänstberättigad, eventuell ledsagare samt antalet medresenärer får sammantaget uppta maximalt fyra platser i fordonet." det innebär att man får ta med sig olika antal medresenärer beroende på om man är beviljad ledsagare eller inte. Det innebär att en färdtjänstberättigad som inte är beviljad någon ledsagare kan ha med sig upp till tre medresenärer under resan medan en annan färdtjänstberättigad kan vara beviljad tre ledsagare och får då inte ta med någon medresenär alls.

Att ändra till en medresenär oavsett antalet ledsagare gör att det blir samma förutsättningar för alla färdtjänstberättigade. Att begränsa till en medresenär gör även att det blir fler tillgängliga platser i ett fordon och väntetiden på att få en bil kan därmed minska.

Begreppet medresenär finns inte i färdtjänstlagen. Någon skyldighet för den ansvarige för färdtjänsten att tillåta medresenär finns därmed inte.

Färdtjänstenheten föreslår följande förändring;

Färdtjänstberättigad har rätt att ta med sig en medresenär över 16 år, som inte är ledsagare på resan.

Om särskilda skäl föreligger kan vuxen färdtjänstberättigad ha rätt att ta med sig maximalt tre barn under 16 år som medreseärer. För bilstol/bilkudde ansvarar resenären.

Medresenärer över 16 år måste stiga på och av på samma plats som den färdtjänstberättigade. Medresenär får inte begära service av förare eller särskild plats i fordonet.

4 Avbeställning färdtjänst- och riksfärdtjänst

Resa som bokas men inte genomförs betraktas som en bomresa.

I nuvarande reglemente står följande på sida 8;

Avbeställning av resa ska göras i så god tid som möjligt, dock senast 30 minuter före bokad avresetidpunkt. Detta gäller även schemalagd färdtjänst, t.ex. arbetsresor.

Om resan inte avbokas blir resenären ersättningskyldig för den egenavgift som resan skulle ha kostat, om inte särskilda skäl finns. Även plats för medresenär och ledsagare måste avbeställas.

Om detta inte sker ska avgift ändå erläggas.

Behov av förändring

Bomresor i färdtjänsten delas upp i två olika kostnadsdelar. Av statistik framkommer att tomkörningar fram till hämtadressen inom färdtjänsten 2022 kostade 128 000 kronor. Den andra delen är kostnaden för själva kapaciteten som försvinner. Den är svårare att uppskatta men en övre

gräns på den är ca 485 tkr (snittkostnaden per färdtjänstresa – snittkostnaden för körd sträcka per färdtjänstresa * antalet bommade resor). Sammanlagd kostnad för bomresor i färdtjänsten är i spannet 128-485 000 kronor per år.

Detta är en kostnad som skulle kunna undvikas genom att resenärerna avbokar resor som inte genomförs. Att införa en bomavgift täcker delar av de kostnader som uppstår vid en bomresa samt att det uppmuntrar resenären att avboka resor som inte genomförs.

Ett minskat antal bomresor tror vi även kan leda till att väntetiden minskar för andra resenärer att få en bil, eftersom att en avbokad resa leder till att fordonet blir tillgängligt för andra resenärer.

Ytterligare ett incitament för att införa avgift vid bomresor är miljöpåverkan. Eftersom färdtjänsten får nyttjas i hela Dalarnas län så kan avstånden vara långa och varje resa som ett fordon kör ut till som inte genomförs har en onödig negativ påverkan på miljön. De långa avstånden är också varför vi föreslår att avbeställning av resan ska göras senast 60 minuter före bokad avresetid. Vid avbokning 30 minuter innan kan bilen redan vara på väg.

Er ref: Konto:

Km	Grund	Bärhj	Kör	Summa	Egen	Medr	Sam	Netto	Moms
303	590,00		5757,00	6347,00	-349,06			5997,94	359,88
				6347,00	-349,06			5997,94	359,88
Totalt beställning nr 51989:								5997,94	359,88

Er ref: Konto:

Km	Grund	Bärhj	Kör	Summa	Egen	Medr	Sam	Netto	Moms
303	595,00		6946,00	7541,00	-349,06			7191,94	431,52
				7541,00	-349,06			7191,94	431,52
Totalt beställning nr 52316:								7191,94	431,52

Antal	Grund	Bärhj	Kör	Summa	Egen	Medr	Sam	Netto	Moms
606	1185,00		12703,00	13888,00	-698,12			13189,88	791,39

Ovanstående är ett exempel på hur en faktura ser ut vid bomresa. Kostnaden för resan som inte genomförts är 6347 kronor varav egenavgiften är 349 kronor. Man bokar sedan ytterligare en resa som genomförs, till en kostnad av 7541 kronor varav egenavgift 349 kronor. Totalt har kommunen fakturerats 13 189 kronor och resenären 698 kronor. En resa som hade kunnat genomföras för 7191 kronor om den första uteblivna resan hade avbokats. I det här fallet debiteras för 606 km istället för 303 km.

Färdtjänstenheten föreslår följande ändring gällande resor med färdtjänsten:

Avbeställning av resa ska göras i så god tid som möjligt, dock senast 60 minuter före bokad avresetidpunkt. Detta gäller även schemalagd färdtjänst.

Skulle färdtjänstresenären utebli från en beställd färdtjänstresa eller om resenären inte avbeställer sin resa inom föreskriven tid kommer det debiteras en avgift på tas ut om 250 kronor, om inte särskilda skäl finns. För nattrafik samt storhelger (påsk, midsommar, jul, nyår) kommer det debiteras en avgift på 350 kronor. Även plats för medresenär och ledsagare måste avbeställas. Om detta inte sker ska avgift ändå erläggas.

Färdtjänstenheten föreslår följande ändring gällande resor med riksfärdtjänst:

Skulle riksfärdtjänstresenären utebli från en beställd riksfärdtjänstresa eller om resenären inte avbeställer sin resa blir resenären ersättningsskyldig för den egenavgift som skulle ha erlagts för resan samt en bomavgift om 300 kronor. Vid akut sjukdomstillstånd som intygas av läkare tas ingen avgift ut. Även plats för medresenär och ledsagare måste avbeställas. Om detta inte sker ska avgift ändå erläggas.

5 Trappklättrare

I nuvarande reglemente står följande på sida 5;

Tillstånd för bärhjälp (trappklättrare) av den färdtjänstberättigade i anslutning till färdtjänstresan kan ges efter särskild prövning och under förutsättning att transportören kan utföra insatsen. Bärhjälp kan beviljas på folkbokföringsadressen under en period av 6 månader i avvaktan på bostadsanpassning eller byte av bostad. Vid särskilda skäl kan ytterligare 6 månader beviljas. Bärhjälp ska meddelas i samband med beställning av resan.

Behov av förändring

I dagsläget skickar sökanden in en ansökan om trappklättrare. Den sökanden blir beviljad trappklättrare i 6 månader och får sedan skicka in en

ny ansökan för att bli beviljad trappklättrare i ytterligare 6 månader. Trappklättrare får endast nyttjas på sökandens folkbokföringsadress.

Det har inkommit flertalet synpunkter från resenärer om att det finns ett behov av att kunna nyttja trappklättrare även på besöksadressen, för att exempelvis kunna delta i olika aktiviteter.

Färdtjänstenheten föreslår följande ändring:

Trappklättring är en tjänst som ligger utanför Lag om färdtjänst och behovsprövas alltid.

Tillstånd för trappklättrare kan beviljas på folkbokföringsadressen under en period av 12 månader i avvaktan på bostadsanpassning eller byte av bostad. Trappklättrare ska meddelas i samband med beställning av resan.

För förflyttning i trappa med trappklättrare gäller att uppdraget ska vara genomförbart och ska kunna ske utan risker för förare och/eller färdtjänstberättigad. Bedöms risker finnas utförs inte förflyttning.

Resor med trappklättrare ska bokas senast två dagar innan önskad avresetid.

Kommentar till förslag

Utredningsarbetet effektiviseras genom att besluten gäller i 12 månader. Det underlättar för sökanden som bara behöver skicka in en ansökan samt att ansökningarna om trappklättrare blir färre vilket kan bidra till en minskad väntetid.

Det har inkommit flertalet synpunkter om att det finns ett behov av att kunna nyttja trappklättrare även på besöksadressen, för att exempelvis kunna delta i olika aktiviteter.

Vi har ett begränsat antal fordon (cirka 12 fordon) i hela länet som är utrustade med trappklättrare. Den begränsade tillgången av den typen av fordon innebär att resenären kan få vänta länge på ett ledigt fordon. Att bevilja trappklättrare på besöksadresser får antas leda till ett ökat antal resor med trappklättrare. Förutom ökade omkostnader så bör det uppmärksammas att konsekvenserna för färdtjänstresenären är att det mest troligt kommer leda till ännu längre resvägar och ännu längre väntetid på ett ledigt fordon. Det finns svårigheter redan idag gällande väntetider på fordon utrustade med trappklättrare.

Kollektivtrafikförvaltningens IT-system kan i dagsläget inte separera folkbokföringsadressen från andra adresser, vilket skulle innebära att en ändring i reglementet där resenären även får resa till besöksadresser med trappklättrare, inte kan göras med någon begränsning i antalet adresser eller antalet resor. Konsekvensen det skulle medföra är att de resenärer

som är i behov av trappklättrare för att ta sig ur sin bostad kommer att behöva vänta ännu längre på ett tillgängligt fordon.

Ytterligare en aspekt att ta hänsyn till är att av säkerhetsskäl blir trappklättrare per automatik liggande transport under vintermånaderna med anledning av att det inte går att använda trappklättrare utomhus vid halka och snö. För att genomföra liggande transport krävs i regel två chaufförer.

6 Arbets- och utbildningsresor

I nuvarande reglemente står följande på sida 9;

För arbets- och utbildningsresor (berättigar till bidrag från Centrala studiestödsnämnden, CSN) där man inte har rätt till skolskjuts enligt Skollagen gäller 50 procent av egenavgiften.

Behov av förändring;

I dagsläget får man genomföra fritt antal resor mellan folkbokföringsadressen och arbetsplats/utbildning. Detta innebär i praktiken att resenären kan resa till halv egenavgift även utanför arbetstid samt nyttja färdtjänsten för resor i tjänsten.

Förslaget är istället att resenären får genomföra maximalt två resor till halv egen avgift per dag, som avser resor till och från arbete/studier.

Färdtjänstenheten föreslår följande ändring:

För arbets- och utbildningsresor (berättigar till bidrag från Centrala studiestödsnämnden, CSN) där man inte har rätt till skolskjuts enligt Skollagen gäller 50 procent av vuxen färdtjänsttaxa. Arbetsresor avser resa till och från betalt lönearbete. För att prövas för denna subventionering av egenavgiften ska den sökande ha ett giltigt färdtjänstillstånd.

För att ansöka om arbetsresor behöver man inkomma med en ansökan samt ett arbetsgivarintyg. I arbetsgivarintyget ska det framgå vilken typ av anställning man har, för vilken period anställningen gäller samt adress till arbetsplatsen.

Om man beviljas arbetsresor ges möjligheten att resa två enkelresor per dag till subventionerad egenavgift. Resorna ska göras mellan hemadressen och adressen där arbetet är förlagt. Man kan inte använda arbetsresor för att göra resor i tjänsten, då arbetsgivaren ska ansvara för dessa.

För att ansöka om utbildningsresor behöver man inkomma med en ansökan samt ett studieintyg. I studieintyget ska det framgå vilken period utbildningen pågår, adress till vilken utbildningsresan gäller samt att utbildningen ger rätt till statligt studiestöd enligt studiestödsförordningen (CSN).

Om man beviljas utbildningsresor ges möjligheten att resa två enkelresor per dag till subventionerad egenavgift. Resorna ska göras mellan hemadressen och adressen där utbildningen är förlagd.

Vid arbets- och utbildningsresor tillåts inte medresenär över 16 år, medresenär under 16 år betalar enligt ordinarie taxa.

7 Egenavgifter

I nuvarande reglemente står följande på sida 8;

Egenavgifterna för resor i färdtjänst avläggs enligt taxa fastställd av Kollektivtrafikförvaltningens nämnd. Vuxen medresenär betalar samma avgift som den färdtjänstberättigade. Barn under 16 år betalar halv egenavgift. Barn upp till och med de kalenderår de fyller 7 år betalar ingen egenavgift.

Behov av förändring

Justering av ålder

I nuvarande reglemente räknas man som barn och betalar halv egenavgift från det att man fyller 7 år fram till det år man fyller 16.

På Dalatrafiks bussar i linjetrafik räknas man som skolungdom från den dag man fyller 7 år till den dag man fyller 20 år.

Då färdtjänsten är ett komplement till den linjelagda kollektivtrafiken föreslås att åldern för hur länge man räknas som barn/ungdom i färdtjänsten överensstämmer med Dalatrafiks åldersindelning vid linjetrafik. Det skulle innebära att man räknas som barn/ungdom och betalar halv egenavgift fram till den dag man fyller 20 år även i färdtjänsten.

Utformning av egenavgifter

I nuvarande reglemente betalar medresenär samma avgift som den färdtjänstberättigade, det medför att en vuxen medresenär som reser tillsammans med barn/ungdom betalar en lägre avgift eller åker gratis i färdtjänstfordonet beroende på barnets ålder. I praktiken kan det medföra att ett barn under sju år tillsammans med obligatorisk ledsagare och medresenär reser gratis med färdtjänsten.

Vidare har egenavgifterna inneburit att vissa resor blivit dubbelt subventionerade. Vid arbets- och utbildningsresor har en barn/ungdom fått resa till subventionerad taxa som beräknas på redan halv färdtjänsttaxa. Exempelvis om en ungdom reser en mil, betalar resenären halva egen avgiften, vilket då är 25 kronor. Har ungdomen beviljats utbildningsresa betalar resenären halva avgiften av 25 kronor, det vill säga 12,50 kronor.

Som tidigare nämnts är färdtjänsten ett komplement till den linjelagda kollektivtrafiken, därmed föreslås att subventionerade arbets- och utbildningsresor för barn/ungdomar under 20 år utgår då de redan reser till subventionerad taxa. En ungdomsbiljett (7-19 år) på Dalatrafiks bussar i

linjetrafik kostar från 24 kronor. Förslaget är att en färdtjänstresa skulle kosta från 25 kronor beroende på hur lång resan är.

Färdtjänstenheten föreslår följande ändring:

Egenavgifterna för resor i färdtjänst erläggs enligt taxa fastställd av Kollektivtrafiknämnden och betalning sker på anvisat sätt.

Egenavgifter färdtjänstberättigad

- Vuxen betalar hel färdtjänsttaxa
- Barn/ungdom under 20 år betalar halv färdtjänsttaxa
- Barn under åtta år betalar ingen färdtjänsttaxa

Egenavgifter medresenär

- Vuxen medresenär betalar enligt ordinare färdtjänsttaxa
- Barn/ungdom under 20 år betalar halv egenavgift av ordinare färdtjänsttaxa
- Barn under åtta år betalar ingen färdtjänsttaxa

Ledsagare reser utan avgift tillsammans med den färdtjänstberättigade.

För arbets- och utbildningsresor (berättigar till bidrag från Centrala studiestödsnämnden, CSN) betalas 50 procent av vuxen färdtjänsttaxa.

8 Resekort

I nuvarande reglemente står följande på sida 9;

Om färdtjänst innehavaren vill resa med Dalatrafiks bussar i linjetrafik kan man ansöka om kortet "Dalatrafik – Färdtjänst". Kortet visas för föraren men resan behöver inte förbokas. Med kortet har färdtjänstberättigad rätten att ta med en ledsagare kostnadsfritt. Kortet är personligt och gäller endast tillsammans med giltig fotolegitimation.

Behov av förändring

Resekortet innebär att en färdtjänstberättigad får resa kostnadsfritt, du får även ha med dig en ledsagare som reser kostnadsfritt. Personens namn skrivs på resekortet med en tuschpenna, vilket gör att texten med tiden försvinner. Busschauffören ska kolla legitimation och att det överensstämmer med namnet på resekortet, i övrigt är kortet inte personbundet. Konsekvensen av resekortet är att de i praktiken inte är personliga, vilket medför att det är lätt att låna ut till andra i sin närhet. Så som resekortet är utformat i dagsläget kan vi inte säkerställa att skattemedlen förvaltas på ett ansvarsfullt sätt.

Statistik visar att det har delats ut 220 stycken resekort under år 2022, under samma år är 17 165 påstigningar registrerade.

Färdtjänstenheten föreslår följande ändring:

Om färdtjänstberättigad kan resa med den allmänna kollektivtrafiken (buss eller tåg) med hjälp av någon, finns möjlighet att få och använda ledsagarkort. Färdtjänstberättigad betalar sin resa enligt Dalatrafiks ordinarie priser och ledsagare reser med utan kostnad genom att visa ledsagarkortet. Kortet gäller vid resa med Dalatrafiks bussar i linjetrafik och tåg som Region Dalarna har avtal med.

Kortet är personligt och gäller tillsammans med giltig fotolegitimation samt tillsammans med en betalande färdtjänstberättigad.

Om förslaget inte antas förelåses att resekort färdtjänst tas bort i sin helhet med anledning av att kollektivtrafikförvaltningen inte kan garantera att skattemedlen går till den person det är avsett.

Kommentar till förslag

Syftet med resekortet är att uppmuntra resenärer som kan resa med allmänna kommunikationer tillsammans med ledsagare att välja att resa med buss/tåg istället för färdtjänst. Med "ledsagarkortet" får betalande färdtjänstberättigad medta en ledsagare kostandsfritt. Ledsagaren är resenärens merkostnad vid resa med allmänna kommunikationer. Vid en omvärldsbevakning kan vi se att flertalet närliggande län har motsvarande ledsagarkort enligt det nya förslaget.
